

bestjellige sig med at samle Arbejde og Andre med at udføre det, og det er deri, den fornustige Inddeling af Håndværksbedriften bestaaer, det er den Maade, hvorpaa Capital og personlige Egenstaber forene sig. Den Ene har den Egenstaber, at han uden at falde ned i Kjælderen for at snapse kan gaae fra Huus til Huus for at samle Arbejde, og den Anden har den Egenstaber, at han kan sidde rolig i sit Huus og arbejde fra den tidligste Morgen til den tidligste Nat, naar han ikke kommer der, hvor Snapskjælderen er ved Siden af. Dersom vi bruge den Sidste til det Arbejde, den Første duer til, saa drikker han sig fuld inden Klokken 10 om Morgenen, og istedetfor at samle Arbejde, er han ødelagt, og dersom vi bruge den Anden, som har den Egenstaber, jeg først nævnte, til det, den Sidste skal gøre, saa vil hans Mangel paa Siddejob gøre det umuligt for ham at sidde ordentlig ved sit Arbejde og frembringe Noget. Der er dem, der ere gjorte til at være Bispefræmmere, og dem, der ere gjorte til at være Arbeidsmyrer, og man maa ikke sætte den Ene til at gøre den Andens Gjerning. Jeg nævner dette her, men jeg gjentager, at, dersom man med at give enhver Mand Ret til at bruge sine egne Hænder til at erhverve sit Brød mener, at enhver Mand kan gaae hen og søge Arbejde, hvor han finder det, Skomagerhvenden hos Sæddelmagermesteren og Sæddelmagerhvenden hos Skomageren, Baandfabrikanten hos Spekhøkeren, fortsagt hvor man vil, saa siger jeg, jeg vil gaae ind derpaa, men saa ere Laugene havede. Lad os ikke her drive Ordspil dermed, thi ere vi først komne bort fra Svendeproven, saa frygter jeg ikke for Mesterproven; den komme vi snart bort fra, thi den er den grundigste Ufornuft. — Det kan bevises, at en Mand er stiftet til et vist bestemt positivt Arbejde; der kan idetmindste bevises en negativ Side af Sagen — det kan bevises, at en Mand endnu ikke har viist den Færdighed, som gjør ham stiftet til det, man billig kan forlange af en Arbejder, en Svend, i en Håndtering, men det kan ikke ved nogensomhelst Prøve bevises, at en Mand har Gaver til at benytte Capital og Kræfter paa en hensigtsmæssig Maade, for i denne Fællebskab af Virksomhed

at frembringe Noget, som paa en vis Tid tilfredsstiller de Fordringer, der stilles. Alt det, som er den egentlige Handel og Omsætning, og som er et af Hoveddrivhjulene i al Industri og Håndværksvæsen, kan ikke bevises ved nogen Prøve, og ethvert Forsøg paa at bevise det ved Prøver, er kun at skaffe Middelmådigheden en Triumph. Jo mere man driver disse Prøver over til at være Examina, hvor Anden og det boglige Studium og Skolebænken træde imellem, desomere giver man den tilberedte og garvede Middelmådighed et Fortrin for de naturlige Gaver og den i Livets Fylde udviklede Dygtighed. Det er det, jeg bebrejder Bærket fra 1847; det tog med Hensyn til Handel og Omsætning, ligesom vi nu gjøre med Hensyn til Videnskabelighed og Levebrød, den niaarige Dreng paa Skolebænken og sagde: Du skal have et afgjort Fortrin for enhver Mand, som arbejder sig frem i Livet ved sin daglige Dygtighed, Virksomhed og Flid. Dersom vi altsaa havde taget 2 Drengene, hvoraf den Ene med sit niende Aar saa at sige begyndte at erhverve sig sin egen Føde, inden han var 14 Aar erhvervede noget med til sine Forældre, inden han var 15 Aar saameget, at der kunde tages 2 à 3 Sødfkende med paa Skæbetouget, og naar han var 20 Aar saameget, som der behøves til en heel Familie, medens den anden Dreng i hele den Tid levede med sine Forældre, under sine Forældre og af sine Forældre — forsaavidt det ikke var det Offentlige, der gav ham fri Skole, fri Undervisning o. s. v., — og disse 2 Drengene i deres 20de Aar kom ligeoverfor Handelsexamen, Lysesjøberexamen og hvad alle de Examina hedde, der ere nævnte, saa vilde upaatvilelig den Sidste have en afgjort Fordeel over den Første, uagtet den Første burde have en afgjort Fordeel over den Sidste, saavel ligeoverfor Staten som ligeoverfor Samfundet og ligeoverfor den hele Udvikling, hvormed der her er Spørgsmaal. Det er det, jeg har imod det hele System, som ligger i Bærket fra 1847. Nu er jeg overbevist om, at der i vort hele Bestyrelsesvæsen er en saadan Drift og Driftskraft i den samme Retning — fordi der er en Følelsesmagt, som behersker det, — at jeg ikke tror, vi blive frigjorte derfor, naar vi ikke itide ved et eller andet Skridt sætte os saaledes